

КА СВЕТИОНИКУ

ARETÉ

www.areté.rs

Збирка
Велики романи

Главни и одговорни уредник
Нина Гуглета

Наслов оригинала
Virginia Woolf
TO THE LIGHTHOUSE

Превод
Зора Миндеровић

Коректура
Александра Дунђерски

Обликовање корица
Јана Вуковић

Штампарија
АС Принт

Тираж
1000 примерака

Издавач
Areté, Београд

КА СВЕТИОНИКУ

Вирџинија Вулф

Превод

Зора Миндеровић

I ПОГЛАВЉЕ

ПРОЗОР

1

„Да, наравно, ако сутра буде лепо време”, рече гђа Ремзи. „Али мораћеш да устанеш пре зоре”, додаде она.

Ове речи су неописиво обрадовале њеног сина, као да је утврђено да ће се на излет ићи, и чудо које је очекивао, канда годинама и годинама, и од којег га је одвајала само тама једне ноћи и једнодневно једрење, било је на домаку. Пошто је припадао, чак и у шестој години, оном великом племену које не може једно осећање да држи одвојено од другог, него допушта да будуће перспективе, са својим радостима и жалостима сенче оно што је у ствари ту, пошто таквом свету чак и у најранијем детињству сваки окрет точка осећања има моћ да кристалише и преобрази тренутак од којег зависи сета или радост, Џејмс Ремзи, седећи на поду и из-резујући слике из илустрованог каталога Робне куће армије и морнарице, обдари слику хладњаче, док је његова мати говорила, небесном бајношћу. Била је оперважена радошћу. Колица, косилица, шум јаблана, преткишна

белина лишћа, грактање врана, ударање метли, шуштање хаљина – све је то било тако обојено и издвојено у његовој свести да је он већ имао свој сопствени законик, свој тајни језик, премда је изгледао слика потпуне и непомирљиве строгости, са својим високим челом и оштрим плавим очима, непогрешиво безазлен и чист, намрштен лако на људску слабост, тако да га је његова мати, гледајући како маказама спретно исеца хладњачу, замишљала на судијској столици у гримизу и хермелину, или како руководи неким одлучним, значајним подухватом у неком судбоносном тренутку државе.

„Али”, рече његов отац, заставши пред прозором салона, „време неће бити лепо.”

Да му је била при руци нека секира, жарач, или ма које друго оруђе које би пробило груди очеве и убило га на месту, Џејмс би га се латио. Такве су биле претераности осећања које је Ремзи изазивао у грудима своје деце самим својим присуством; стојећи, као сада, пљоснат као нож, узан као његова оштрица, церећи се, саркастично, не само од задовољства што разбија илузије свога сина и прави смешном жену, десет хиљада пута бољу од себе у сваком погледу (према мишљењу Џејмсовом), него и због потајне уображености у непогрешивост свога суда; оно што он говори тачно је. Увек је тачно. Он је неспособан за неистину; никад не изврће чињеницу; никад не замењује непријатну реч пријатном да би повлађивао задовољству или удобности ма којег смртног створа, а понајмање своје деце, која, будући плод његових бедара, треба од малена да буду свесна да је живот тежак; чињенице тврдоглаве; и да су човеку, да би доспео до земље фабуларне где су угашене наше најсјајније наде, и у чијој су тами потопљене наше трошне барке (овде би се г. Ремзи исправио и, полузатворених ситних плавих очију, зурио у хоризонт), потребни више него све друго храброст, истина, и снага да издржи.

„Али можда ће бити лепо – надам се да ће бити лепо”, – рече гђа Ремзи, лако обрнувши црвенкастосмеђу чарапу коју је плела нестрпљиво. Ако би чарапе завршила ноћас, и ако би ипак ишли на Светионик, наумила је да их однесу чувару за његовог малишана, болесног од туберкулозе кука; заједно с хрпом старих илустрованих листова, и нешто дувана, доиста са свим оним што је могла да нађе разбацано, стварно непотребно, што само прави неред по соби – нешто што ће забавити те сироте људе којима мора да је страшно досадно седети по цео дан и не радити ништа већ само глачати лампу и подрезивати фитиљ или грабуљати по комадићу врта. Како би се вама свидело да вас неко затвори цео месец дана, а када је бура можда и дуже, на стену величине тениског игралишта? питала би она; и да немате ни писама ни новина, и никога да не видите; ако сте ожењени да не видите жену, да не знате како су вам деца – да ли су болесна или су пала па сломила ногу или руку; да гледате исте туробне таласе како ударају недељу за недељом, и страшну буру која се спрема, и прозоре покривене воденим прахом, и птице како се разбијају о светиљку, а цела се кула љуља, и ви не смете ни носа да промолите, из страха да вас море не збрише? Како бисте то волеле? упитала је обраћајући се нарочито својим кћерима. Зато – наглашавала је – човек мора да пружи томе свету какву може утеху.

„Западни ветар”, рече атеист Тензли, држећи раширене кошчате прсте тако да је ветар дувао кроз њих. Он је пратио г. Ремзија у вечерњој шетњи горе-доле, горе-доле терасом. Рећи то, значи да ветар дува из најгорег могућег правца за пристајање код Светионика. Да, он стварно говори непријатне ствари, признала је гђа Ремзи; није лепо од њега што то говори, и још више разочарава Џејмса; али у исто време, не допушта она да му се подсмевају. „Атеист”, зову га; „мали атеист.” Роуз му

се подсмева; Пру му се подсмева; Ендру, Цаспер, Роџер подсмевају му се; чак и стари Баџер, без иједног зуба у глави, ујео га је (као што каже Нанси), зато што је сто и десети младић који их прогони чак до Хебридских острва, кад је много лепше бити сам.

„Глупост”, казала је гђа Ремзи веома оштро. Независно од навике преувеличавања коју су они наследили од ње, и од чињенице (то је истина) да је позивала и сувише света, и морала неке да смешта у граду, она не може да подноси неучтивост према својим гостима, нарочито према младићима сиромашним као црквени мишеви, „изузетно обдареним”, по речима њеног мужа, чији су велики поштоваоци, и долазе овамо да проведу одмор. Доиста, она је цео мушки род узимала под своју заштиту; из разлога које није умела да објасни, можда због њиховог витештва и срчаности, зато што склапају уговоре, владају Индијом, контролишу финансије; најзад, због извесног става према њој, који ниједна жена не би могла да не осећа или сматра пријатним, става некако поверљивог, дечјег, и пуног поштовања; става који би старија жена могла да прими од младог човека без губитка достојанства, а тешко девојци – хвала богу то није случај ни са једном од њених кћери! – која се до сржи не би осећала достојна тога, и свега што то укључује.

Она је оштро прекорила Нанси. Он њих није прогонио, него је био позван.

Мора се наћи неки излаз из свега овога. Зацело постоји неки простији начин, мање напоран, уздахнула је она. Кад је у огледалу видела своју седу косу, свој опао образ, у педесетој, помислила је да је можда могла ствари уредити боље – њен муж; новац; његове књиге. Али што се ње тиче, никад ни секунда не би зажалила због своје одлуке, избегавала тешкоће, или олако прелазила преко дужности. Било је страшно погледати је, и само су ћутке, гледајући преко тањира, кад их је онако оштро

укорила поводом Чарлса Тензлија, њене кћери – Пру, Нанси, Роуз – могле да се забаве јеретичким идејама које су смислиле о животу друкчијем од њеног; – у Паризу, можда; неки слободнији живот; без вечитог старања за овог или оног мушкарца; јер у душама свих њих постоји немо питање о призрењу и господству, о Енглеској банци и Индијском царству, прстима украшеним прстењем и о чипкама; премда за њих у томе има нечег од суштине лепоте, која у њиховим девојачким срцима изазива одважност, и чини да, док седе за столом под мајчиним погледом, поштују њену необичну строгост, њену крајњу углађеност, попут краљице која подиже из блата просјаково прљаво стопало и пере га, док их овако врло оштро кара, због оног несрећног атеисте који их је прогонио – или, тачније, био позван код њих на острво Скај.

„Сутра неће бити пристајања код Светионика”, рече Чарлс Тензли, плеснувши рукама док је стајао са њеним мужем поред прозора. Заиста, доста је рекао. Желела је да обојица оставе њу и Џејмса саме, и да наставе разговор. Она га погледа. Бедан егземплар – говорила су деца – сав од некаквих грба и рупа. Не уме да игра крикет; иде лено и вуче ноге. Заједљива је животиња, каже Ендру. Знају они шта он највише воли – да непрестано шета горе-доле, горе-доле, са г. Ремзијем, и да говори ко је стекао ово, ко је добио оно, ко је „првокласан” зналац латинских стихова, ко је „сјајан али мени се чини из основа нездрав”, ко је без сумње „најспособнији човек у Белиолу”, чија је слава привремено помрачена у Бристолу или Бедфорду, о коме ће се чути касније кад његова Прологомена некој грани математике или филозофије, чије прве странице коректуре Тензли има код себе, ако случајно г. Ремзи жели да их види, буде угледала светлост дана. Ето о чему они разговарају.

Каткад ни она сама не може а да се не насмеје. Пре неколико дана казала је нешто о „таласима високим као

планина.” Да, рекао је г. Тензли, прилично је немирно време. „Зар нисте скроз мокри”, казала је она. „Влажан, не скроз мокар”, одговорио је г. Тензли, штитајући рукав, пипајући чарапе.

Али није то оно што њима смета, говорила су деца. Није у питању његово лице; нису у питању његови манири. У питању је он – његов поглед на свет. Кад разговарају о нечем занимљивом, о људима, музици, историји, ма о чему, чак и о томе како је лепо време па зашто не би седели напољу, оно што им се није свидело код Чарлса Тензлија било је то што он не би био задовољан док целу ствар не би окренуо тако да истакне себе а потцени њих, и све их доведе на ивицу стрпљења својим киселим скидањем мяса и крви са свачега. Отишао би на пример у галерију слика, кажу, и упитао неког да ли му се допада његова кравата. А сам бог зна, додавала је Роза, да се она ником не допада.

Повлачећи се од стола неопажено као јелени, чим би се обед завршио, осам синова и кћери г. и гђе Ремзи потражили би своје спаваће собе, своје тврђаве у кући у којој није било другог скровитог места за ма какве разговоре ма о чему; о Тензлијевој кравати; о доношењу Закона о реформама; о морским, птицама и лептирима; о људима; док се сунчеви зраци расипају по овим мансардним собама одвојеним само даскама, тако да се јасно чује сваки корак – као и јецање мале Швајцаркиње за оцем који умире од рака у Гризонској долини – и обасјавају пракљаче за крикет, фланелске панталоне, сламене шешире, мастионице, посуде за бојице, лобање малих птица, бубе, док се из дугих низова морских алги причвршћених на зиду извлачи мирис соли и алги, којег је било и у пешкирима пуним песка заосталог после купања.

О, зашто тако рано морају почети борба, неслоге, разлике мишљења, предрасуде усађене дубоко у човеку – вајкала се гђа Ремзи. Њена деца су тако критички

расположена, говоре такве глупости. Изишла је из трпезарије држећи Џејмса за руку, јер није хтео да иде са осталима. Њој је изгледало тако глупо – измишљати разлике, кад се људи, забога, довољно разликују и без тога. Стварне разлике, размишљала је стојећи код прозора салона, довољне су, сасвим су довољне. У том тренутку имала је на уму богате и сиромашне, високо-рођене и просте; велики рођењем што су примили од ње, неки полугунђајући и уз извесно поштовање, јер не тече ли и у њеним венама крв врло племените иако мало митске италијанске куће, чије су кћери, разбацане по енглеским салонима деветнаестог века, врскале тако љупко и грмеле тако помамно; и сва њена духовитост и став и ћуд долазе од Италијана а не од тромих Енглеза или хладних Шкота; али много дубље је размишљала о оном другом проблему, о сиромашнима и богатима, и о стварима које је гледала сопственим очима сваке недеље, сваког дана, овде или у Лондону, кад је лично посећивала ову удовицу или ону напаћену жену, са торбом у руци, са бележницом и оловком, записујући у рубрике, пажљиво лењиром извучене за ту сврху, наднице и издатке, запосленост и незапосленост, у нади да ће на тај начин престати да буде обична жена чије је милосрђе упола данак индигнацији, упола задовољење сопствене радозналости, и постати чему се њен неискусни дух необично дивио, истраживач који осветљава социјални проблем.

Нерешива су јој изгледала та питања, док је стајала ту, држећи Џејмса за руку. За њом је пошао у салон тај младић коме се смеју; стајао је поред стола неспретно, врпољећи се, осећајући се одсутан, што је она знала и не гледајући. Сви су били изишли – та деца; Минта Дојл и Пол Рајли; Огастус Кармајкл; њен муж – сви су изишли. Окренула се и са уздахом казала: „Да ли би вам било досадно да пођете са мном, г. Тензли?”

Требало је да обави у граду неки досадан посао; имала је да напише једно или два писма; за десет минута можда биће готово; ставиће свој шешир. И, после десет минута, била је опет ту, са корпом и сунцобраном, и човек је имао утисак да је готова, да је опремљена за шетњу, коју мора прекинути за тренутак, да би у пролазу поред тениског игралишта запитала да ли је штогод потребно г. Кармајклу, који се сунчао полузатворених жутих мачјих очију, толико мачјих да је изгледало да се у њима огледа њихање грана и прелетање облака, али без наговештаја унутрашњих мисли или ма каквог осећања, да ли нешто жели?

Јер пошли су у велику експедицију, казала је она, смејући се. Ишли су у град. „Марке, хартија за писање, дуван?” питала је она, стојећи поред њега. Али не, њему ништа није потребно. Руку скрштених преко овећег трбуха, жмиркао је као да жели да одговори љубазно на ова миловања (она је била заводљива али мало нервозна) али није могао, утонуо у сивозелену сањивост која их је све обгрлила, без потребе за речима, у неизмерној и благотворној летаргији добре воље; целу кућу; цео свет; све људе у њему, јер је за ручком био насуо у чашу неколико капи нечега, од којих је, деца су закључала, имао светложут траг у брковима и бради, иначе белим као млеко. Он не жели ништа, промрмљао је.

Требало је да буде велики филозоф, рече гђа Ремзи док су силазили друмом у рибарско село, али се несрећно оженио. Држећи црни сунцобран сасвим право и крећући се са неописивим изгледом очекивања као да ће иза угла срести некога, испричала је ту историју; нека афера у Оксфорду са неком девојком; прерана женидба; сиромаштво, одлазак у Индију, превођење нешто мало поезије „веома лепо, мислим”, вољан да дечаке учи персијски или хиндустани, али каква корист од тога? – и затим излежавање, као што су га видели, на травњаку.

То му је ласкало; врећан као што је био, тешило га је што му је гђа Ремзи ово испричала. Чарлс Тензли је ожи-вео. Истичући величину мушког интелекта, чак и у опа-дању, подређивање свих супруга раду својих мужева – није кривила девојку, и брак је био довољно срећан, ве-ровала је – учинила је да се он осећа задовољнији собом него икад, и, да су, на пример, узели кола, он би волео да плати подвоз. А што се тиче њене торбице, зар не би мо-гао да је понесе? Не, не, казала је, она то увек носи сама. И то је тачно. Да, он је то осећао у њој. Осећао је многе ствари, нешто нарочито што га је узбуђивало и узнеми-равало из разлога њему непознатих. Волео би да га она види у академској тоги кад иде у поворци. Члан управе колеца, професор – осећао се способан за све и видео је себе – али шта она то гледа? Човека како лепо плакат. Велики лист се лепршао, и сваки покрет четке откривао је нове ноге, кола, коње, блиставо црвенило и плавило, дивно глатко, и пола зида било је покривено огласом не-ког циркуса; стотине тигрова... Нагињући се напред, јер је била, кратковида, прочитала је... „посетиће овај град.” То је страшно опасан посао за човека с једном руком, узвикнула је, да стоји овако на врху лествица – његову леву руку одсекла је жетелица пре две године.

„Хајдемо сви у циркус”, узвикнула је, настављајући пут, као да су је сви они јахачи и коњи испунили детињ-ским одушевљењем и учинили да заборави на сажаљење.

„Хајдемо”, поновио је он њене речи, пригушено али ипак самосвесно, од чега се она тргла. „Хајдемо у цир-кус.” Не. Он није умео да каже то као што треба. Није умео да осети то као што треба. Али зашто не? питала се она. Шта то онда није у реду с њим? Топло га је волела, у том тренутку. Зар њих нису водили у циркусе кад су били деца? упитала је. Никад, одговорио је он, као да је упитала управо оно на шта је он желео да одговори; и жудео у току свих ових дана да каже како они нису ишли у циркусе.

Била је то велика породица, деветоро браће и сестара, а њихов отац био је радник. „Мој отац је апотекар, гђа Ремзи. Држи радњу.” Он се сам издржавао од своје тринаесте године. Често је ишао без зимског капута. Никад није могао „да узврати гостопримство” (ово су биле његове суве и усиљене речи) у колецу. Ствари су морале да му трају два пута дуже него осталима; пушио је најјевтинији дуван; крцу; као старци на пристаништима. Радио је много – седам часова дневно; његов предмет је сад утицај нечега на некога – ишли су даље и гђа Ремзи није сасвим ухватила смисао, само речи, ту и тамо... дисертација... члан колеца... предавач... доцент. Она није могла да прати ружни академски жаргон, који је звонио тако течно, али је казала у себи да сада увиђа зашто га је, јадника, одлазак у циркус избацио из седла, и зашто је одмах почео да говори о оцу, мајци, браћи и сестрама, и да ће се побринути да му се више не смеју; рећи ће то Пру.

Оно што би он волео, замишљала је, било би да каже како је био са Ремзијевима да гледа Ибзена а није ишао у циркус. Страшно је уображен – ох да, неподношљиво је досадан. Јер премда су већ дошли у град и ишли главном улицом, којом су тандркала кола по калдрми, он је још говорио, о реформама, и образовању, о радницима и класној самопомоћи, о предавањима, и она је закључила да је опет стекао самопоуздање, опоравио се од циркуса, и хтео (и сад га је опет топло заволела) да јој исприча – али овде, куће су нестале на обе стране, изишли су на обалу, и цео залив се простирао пред њима, и гђа Ремзи није могла а да не узвикне „Ох како је лепо!” Јер пред њом је била огромна плоча плаве воде; усред те воде – сиви, оштри, далеки Светионик; а удесно, докле год поглед допире, зелене пешчане дуне, обрасле бујном, дивљом травом, губе се и чиле у малим благим наборима, и чини се као да ишчезавају у неку пуну, месечеву земљу, ненасељену људима.

Ово је приказ, рече она, заустављајући се, затамне-лог погледа, драгог њеном мужу.

Заћутала је за тренутак. Али сад, рече она, овде су дошли уметници. Заиста, на неколико корака даље, стајао је један од њих, у панама шеширу и жутим дубоким ципелама, озбиљан, миран, замишљен иако су га посматрали десеторо дечака, са изгледом дубоког задовољства на своме округлом црвеном лицу, потпуно обузет оним што ради, час буљећи, час узимајући боју; размазујући врхом кичице неку меку гомилу зелене или ружичасте боје. Откако је г. Понсфорт био овде пре три године, све слике су као ова, казала је она, зелене и сиве, са баркама као лимун жутим, и са руменим женама на обали.

Али пријатељи њене бабе, казала је, бацивши дискретни поглед у пролазу, улагали су велики труд: најпре су мешали сопствене боје, затим су правили подлогу, а онда стављали мокру крпу да их одржава у влажном стању.

Тако је г. Тензли помислио да она хоће да он каже да је слика оног човека површна, а да ли се то тако каже? Боје нису постојане. Да ли се то тако каже? Под утицајем оног необичног осећања које је расло за све време шетње, а почело у врту кад је хтео да јој понесе торбицу, и нарасло у граду, кад је осетио потребу да јој каже све о себи, дошао је до тога да види себе и све што је досад знао мало искривљеним, а то је било веома необично.

Стајао је у соби просте мале куће у коју га је увела, и чекао ју је, док је она отишла горе за тренутак да посети неку жену. Чуо је њене брзе кораке горе; чуо је њен глас, весео, затим тих; посматрао је простирке, кутије за чај, стаклена звона; чекао је врло нестрпљиво; жељно је очекивао повратак кући, решен да носи њену торбицу; тада ју је чуо како долази; затвара врата; каже да морају држати прозоре отворене а врата затворена, пита да ли им је што-год потребно (зацело разговара са неким дететом), кад, изненада, уђе, постоја за тренутак ћутећи (као да се горе претварала, па сад хоће да се прибере), постоја сасвим

непомично за тренутак под сликом краљице Викторије са плавом лентом Ордена подвезнице; и наједном он схвати: она је најлепша особа коју је икад видео.

Са звездама у њеним очима и веловима у коси, са цикламама и дивљим љубичицама – о каквим то глупостима он мисли? Било јој је најмање педесет; има осморо деце. Корача кроз поља цвећа и привија на груди поломљене пупољке и посрнуле јагањце, са звездама у очима и ветром у коси. – Понео је њену торбицу.

„Збогом, Елси”, рече она, и пођоше улицом; држала је сунцобран право и ишла је као да очекује да ће срести неког иза угла; а Чарлс Тензли је први пут у свом животу осетио изванредан понос; неки човек који је копао канал престаде да копа да би је погледао; опустио је руке и гледао; Чарлс Тензли осетио је изванредан понос; осетио је ветар и цикламе и љубичице, јер је први пут у животу ишао са лепом женом. Носио је њену торбицу.

2

„Нема одласка на Светионик, Џејмсе”, рече он, док је стајао поред прозора, говорећи неспретно, али трудећи се, из обзира према гђи Ремзи, да ублажи глас да бар личи на љубазност.

Одвратни човечуљак, помислила је гђа Ремзи, зашто је заинтацио на томе?

3

„Можда ћеш се пробудити и видети да сунце сија и птице певају”, тешила је малишана гледећи му косу, јер видела је

да му је њен муж, својом злобном опаском о ружном времену, покварио расположење. Видела је да он страсно жели да оде на Светионик, и онда, као да њен муж није доста рекао, том својом злобном опаском да сутра неће бити лепо време, овај одвратни човечулак то стално понавља.

„Можда ће сутра бити лепо”, рече она, гладећи његову косу.

Сада је могла још само да се диви хладњачи и да преврће странице каталога, надајући се да ће наићи на нешто као што су грабуље, или косачица, који са својим зупцима и дршкама, захтевају највећу вештину и пажњу приликом исецања. Сви ови младићи пародирају њеног мужа, помислила је; он каже да ће падати киша; они кажу да ће бити прави торнадо.

Али сад, кад је преврнула страну, њена је потрага за грабуљама или косачицом била изненада прекинута. Опор шум, с времена на време прекидан вађењем и поновним стављањем лула у уста, уверавао је, мада није могла чути о чему је реч (јер је седела код прозора који је гледао на терасу), да мушкарци весело разговарају; овај жамор, који се чуо већ пола сата и успокојавајући заузео своје место у скали звукова који су јој притискивали теме, као ударање лопти о штап за крикет, оштри изненадни узвици с времена на време, „Како то? Како то?” деце која играју крикет, престали су; једнолично запљускивање таласа, које је махом одмерено и умирујући добовало њеним мислима и изгледало да без престанка утешно понавља, док је седела са децом, речи неке старе успаванке, коју шапуће природа, „Ја те чувам – Ја сам твоја подршка”, али понекад, изненада и неочекивано, нарочито кад би њен дух мало одлутао од онога чиме је тренутно заузета, тај звук нема тако пријатно значење, већ као сабласно бубњање добоша немилосрдно одмерава живот, изазива у човеку мисао о уништењу острва и његовом пропадању у море, и опомиње њу, чији су дани

пролетели у непрестаном пословању, да је све ефемерно као дуга – овај звук који је нејасан и притајен под другим звуцима изненада забубња у њеним ушима и под импулсом страха она подиже поглед.

Престали су да разговарају; то је објашњење. За тренутак, из напетости која ју је шчепала, падајући у другу крајност, која, као да надокнађује непотребан утрошак осећања, била је сталожена, забавна и чак помало пакосна, па је закључила да је са сиротим Чарлсом Тензлијем свршено. То се ће много не тиче. Ако њен муж тражи жртве (а он их стварно тражи), она му весело нуди Чарлса Тензлија која је вређао њеног малишана.

Подигнуте главе, послушкивала је још један тренутак као да је очекивала неки уобичајени звук, неки уједначени механички звук; и тада, чувши нешто ритмично, полуговорено, полупевано, нешто између грактања и песме у врту, док је њен муж корачао терасом, она се опет умирила, уверена да је све добро, и, гледајући у каталог на колону, видела је слику перореза са шест сечива која се може исећи само ако Џејмс буде веома пажљив.

Одједном гласан крик, као крик месечара, полупробуђеног, нешто о

засуи каршечом и іранашама

отпевано са највећом жестином у њеном уху, и она се окрете бојажљиво да види да ли га је неко чуо. Само Лили Бриско, срећом; а то није било важно. Али појава те девојке која стоји на ивици травњака и слика подсетила ју је; због слике коју Лили ради треба да држи главу што је могуће више у истом положају. Лилина слика! Гђа Ремзи се насмеши. Са својим малим кинеским очима и збрчканим лицем она се никад неће удати; њено сликање не може се узети озбиљно; али она је једно независно мало створење, и гђа Ремзи ју је волела; због тога, сећајући се свога обећања, она спусти главу.

Заиста, замало јој није оборио ногаре, наилазећи на њу, машући рукама и вичући „Храбро смо јахали и добро”, али, срећом, окренуо се нагло, и одјахао, да умре славно, претпостављала је, на висијама Балаклавe. Нико никад није био у исти мах тако смешан и тако узбунљив. Али док је он био такав, махао и викао, она је била сигурна; он неће стајати мирно и гледати њену слику. А то Лили Бриско не би могла да поднесе. Чак док је гледала у масу, линију, боју, гђу Ремзи како седи са Џејмсом поред прозора, мотрила је на околину, да се неко не дошуња, и да изненада не открије некога како гледа њену слику. Али сада, са свим својим чулима оживелим, гледајући, напрежући се, док није боја зида и јасмина изнад њега запламтела у њеним очима, осећала је да неко излази из куће, да иде према њој; наслутила је некако, по бату корака, да је то Вилијам Бенкс, и премда јој је кичица задрхтала, она није, као што би учинила да је то био г. Тензли, Пол Рајли, Минта Дојл, или ма ко други, преврнула платно на траву, него га је оставила да стоји. Вилијам Бенкс стајао је поред ње.

Становали су у селу, и тако, излазећи и враћајући се заједно, растајући се касно пред вратима, говорили су о ситницама, о супи, о деци, о овој или оној ствари која их је чинила савезницима; тако да кад је он сада стао поред ње као судија (био је довољно стар да јој буде и отац и био је ботаничар, удовац, мирисао је на сапун и био врло педантан и чист), она је само стајала. И он је само стајао. Њене ципеле су изврсне, приметио је он. Дозвољавају прстима природан положај. Станујући у истој кући са њом, приметио је како је она уредна, како устаје пре доручка и иде да слика, сама: сирота, по свој прилици, и без заводљивог лица гђице Дојл, наравно, али здравог

разума, што јој у његовим очима даје предност над том младом дамом. Сад, на пример, кад је Ремзи набасао на њих узвикујући, гестикулирајући, гђица Бриско је, био је сигуран, разумела.

Неко је заблудео.

Г. Ремзи буљио је у њих. Буљио је у њих а изгледало је да их не види. Зато су се обоје осећали мало неугодно. Заједно су видели нешто што није требало да виде. Они су повредили приватност. То је, Лили је помислила, разлог што се покренуо, што се одмакао, што је г. Бенкс одмах почео да говори како је прохладно, и предложио да иду у шетњу. Она ће поћи, да. Али је с муком одвојила очи од своје слике.

Јасмин је био светло љубичаст; зид блештаво бео. Она не би сматрала поштеним да мења светлољубичасто и блештавобело, пошто их тако види, мада је било модерно, после посете г. Понсфорта, да се све види бледо, елегантно, полупрозрачно. Испод боје је облик. Морла је све то да види тако јасно, тако импресивно, кад је гледала: а цела се ствар мењала онда кад би узела кичицу у руку. То се дешавало у оном магновењу између слике и платна кад демони наваљују на њу и често је доводе до суза, чинећи тај прелаз од замисли до остварења страшним као што је мрачни ходник за неко дете. Тако се често осећала – борећи се против страшних тешкоћа да сачува храброст – да каже: „Али то је што видим; то је што видим”, и онда би неки бедни остатак своје визије привила на груди, а хиљаду сила чиниле би све што могу да је откину од ње. И чим би почела да слика, оне су хладно и ветровито натурале јој друге ствари, као што су њена недораслост, безначајност, вођење куће њеног оца у близини улице Бромтон, и много ју је муке стало да обузда жељу да се баци (хвала богу, досад је увек успевала